

2. Ali hoče uničiti nepostavne prvotne volitve, kjer so se vršile, in zaukazati nove volitve ter eventualno odložiti tudi glavno volitev?

3. Ali je nje volja, z vsoto odločnostjo ustaviti daljne nepostavnosti in izgrede pri tej volitvi?

Dunaj, 27. oktobra 1891.

Politični pregled.

Domače dežele.

Kakor smo uže v zadnji številki omenili, začela se je poslanska zbornica dne 22. t. m. posvetovati o državnem proračunu. Debata o državnem proračunu vsled skrajšanega posvetovanja o njem ne bode letos prav dolga, ker ne bodo mnogo govorili poslanci iz treh velikih parlamentarnih klubov, kar je dokazala splošna razprava in sploh seje, katere so bile do zdaj. Pri splošni razpravi so največ in skoro izključno govorili mladočeški poslanci. Iz njih govorov se da posneti, da je malo upanja, da bi se oni sporazumeli s sedanjo vlado. Povedali niso sicer nič novega, ne Sokel, ne Dyk, niti Vašaty, ampak ponavljali so to, kar so nam povedali uže pri posvetovanju o proračunu za tekoče leto. K večjemu je bilo novo, kar so povedali o dogodkih v Libercah, kjer so Nemci surovo napadali češke kmete ob cesarjevi navzočnosti, in pa očitanja vladi, kateri se mora zapisati na rovaš, da je cesar v Pragi odgovarjal najprej v nemškem jeziku in potem šele v češkem, dočim so bili cesarjevi odgovori v Libercah izključno nemški. S tem so osolili torej zadnje svoje govore. Glede vnanje politike stojte Mladočehi še vedno na istem stališču, na katerem so stali ob zadnji proračunski debati, ter menijo, da bi bilo za našo državo v vsakem oziru bolje, ko bi se zvezala z Rusko namesto z Nemško. Ko bi se naša država zvezala z Rusko, tako pravijo Mladočehi, odpali bi velikanski stroški za oboroževanje naše vojske, katera mora biti pri sedanjih političnih konštelacijah vedno pripravljena na vojno. Da niso taki govori ugajali vladi, razume se samo ob sebi, posebno pa še zato ne, ker se je v njih najodločneje protestovalo proti češko-nemški spravi, ali bolje rečeno, proti Dunajskim dogovorom, kateri so vladi tako zelo pri sici. Pa tudi poslanci raznih strank so šli demonstrativno iz zbornice ter se izprehajali po hodnikih med govori mladočeških poslancev, odgovarjal celo pa jim ni nobeden. Kako se bode razvozlat ta voz, ne vemo — zavozlan je pa vsakako do sile. Dne 23. t. m. je stavil rusinski poslanec Romanczuk nujni predlog, da bi se pomnožilo število članov v odseku za volilno reformo od 24 na 36, da bi bile v njem zastopane tudi druge državnozborske stranke in narodnosti, kajti čudno se mora vsakemu zdeti, da ni v tako važnem odseku niti enega rusinskega poslanca, dasiravno živi v Avstriji nad 3 milijone Rusinov. Ta predlog, ki je bil vsakakor prav umesten, podpirali so poslanci Bareuther, Herold in dr. Kajzel, ali dr. Plener se mu je upiral, češ,

da ne gre zdaj rušiti dogovorov, katere so sklenili trije večji državnozborski klubi glede števila poslancev vsake stranke, ki imajo biti voljeni v važne odseke. Plenerjev predlog je seveda obveljal pri glasovanju, ker so Poljaki potegnili z njim. Poljakom ne diše nič kaj direktne volitve v kmečkih občinah, dočim bi bile Rusinom jako po volji, ter se med njimi podpisujejo v ta namen peticije. Potem je prešla zbornica k dnevnemu redu, ter so se začela posvetovanja o posameznih točkah proračuna. Naslov „najviši dvor“ vzprejel se je brez vsakega ugovora. Pri naslovu „državni zbor“ oglasila sta se dr. Brzorad in dr. Fuss. Govorila sta oba dva o slabi akustiki zbornične dvorane in pa o pomankljivostih državnozborskega opravilnika. Pritoževala sta se, da se ne ve, kaj se je zgodilo z večino interpelacij, peticij in resolucij ter da bi morala vlada vedno zbornici poročati, kaj se je z njimi zgodilo. Dr. Brzorad pravi, da bi morali govoriti, ki so govorjeni v nemškem jeziku, priti v istem jeziku, v katerem so bili govorjeni, v stenografski zapisnik, o čemur se pa dr. Fuss ni ujemal z njim. Odgovarjal je tema dvema govornikoma ministerski predsednik grof Taaffe ter solil svoj odgovor z raznimi dovtipi. Glede akustike pritrdil je sicer, da ni posebno dobra; povedal je tudi, da se je uže marsikaj poskusilo, da bi se odstranila ta napaka, kar se pa ni posrečilo. Ne preostaja drugo, nego da se vedejo poslanci med govori mirno, potem bodo gotovo slišali ter razumeli, kar se govori. Glede interpelacij, peticij in resolucij pa vedno skrbi vlada, da kolikor mogoče ustreza željam parlamenta; da jih je pa preveč ter da se jej izročajo prekasno. Vlada ne more precej odgovarjati na interpelacije niti se izreči, kako bode uvaževala razne resolucije in peticije, ker je neogibno potrebno, da se vrše glede njih pozvedbe, za to je pa treba večkrat mnogo časa. Po njegovem mnenju bi se dalo v tem pogledu kaj doseči, ako bi se izvolil iz cele zbornice odsek, ki bi bil glede peticij in resolucij v dotiki z vlado ter bi skrbel, da bi jih vlada v roko dobila med zborničnim zasedanjem, ne pa konec njega, kakor je bila do zdaj navada. Govorila sta še poslanca Schlesinger in dr. Vašaty. Prvi je zahteval, da se vnovič volijo vsi državnozborski odseki, kateri naj bodo tako sestavljeni, da bodo v njih zastopani poslanci vseh strank. Vašaty je pa ponovil zahtevo, naj se zapisujejo govori poslancev v stenografski zapisnik v tistem jeziku, v katerem so govorjeni. Če ne umeje predsednik dotičnega jezika, izbere naj si zaupnega moža, ki naj posluša govornika namesto njega.

Ogrska. — Zaradi nekkih razžaljivih besed, katere je baje izrekel v ogrskem parlamentu minister pravosodja Szilagyi proti poslancu Horanszkyju, zahteval je slednji od ministra zadoščenja, ter bi kmalu prišlo do dvoboja. Minister Szilagyi je uže dal svojo ostavko. Ker so pa sekundanti stvar poravnali ter se ni izvršil dvoboj, ostal je Szilagyi na svojem mestu.

Za ogrskega primasa bode baje imenovan nadopat Martinsberški Vaszany. Ogrska vlada je baje odmaknila

svojo zahtevo, da bi bil imenovan za primasa nadškof Samassa.

Vnanje države.

Srbija. — Srbska bode odposlala svoje zaupnike v Monakovo, da se bodo pogajali zaradi trgovinske pogodbe z avstrijskimi zastopniki, ki so sedaj v Monakovem, kjer se vrše pogajanja zaradi trgovinske pogodbe z Italijo.

Rumunsko. — Rumunskemu kralju, ki je te dni gost nemškega cesarja v Potsdamu, prirejen je bil jako slovesen vzprejem, in se vrše razne slavnosti njemu na čast. Da ni potovanje kraljevo brez političnega pomena, razume se samo ob sebi. Vender bi bil nemški cesar najbrže bolj zadovoljen, da bi ga obiskal ruski car, nego pa rumunski kralj.

Bolgarija. — Bolgarsko sobranje se je spet sešlo. Knez Ferdinand je v prestolnem govoru konstatoval, da so odnošaji v kneževini povoljni, kajti povsod je zdaj mir.

Leta 1892. bode v Plovdivu kmetijska in obrtna razstava. Začela se bode ob obletnici obeh zedinjenih Bolgarij dne 18. septembra in trajala do 12. novembra. L. 1893. bodo napravili Bolgari enako razstavo v Ruščuku.

Rusija. — Med Rusko in Angleško utegne priti do resnega nasprotstva v srednji Aziji, kjer Ruska jako napreduje ter si osvaja pokrajino za pokrajino. Zdaj je zasedla Pamirsko ozemlje.

Nemška. — Poroča se, da bode prošt Jazdzewski imenovan za Poznanjsko-Grafenskega nadškofa.

Francosko. — V francoskem parlamentu so klerikalni poslanci hudo napadali vlado in ministra za vnanjo reči Ribota, ker ni odločno postopal proti italijanski vladi, ali vsaj zahteval zadoščenja zaradi napadov na francoske romarje v Rimu. — Liberalno časopisje objavlja s slastjo izjave nekaterih klerikalnih francoskih poslancev, ki so javno izrekli, da niti ne mislijo na to, da bi se vrnila papežu posvetna oblast.

O rusko-francoski zvezi še vedno mnogo pišejo in ugibljejo. Vsaka stranka piše o njej, kakor bolje ugaja njenim željam. Tako hoče „Pol. Corr.“ za gotovo vedeti, da ni sklenene nobene pogodbe med Rusko in Francosko, ker ne mara Ruska za zveze.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Konoplja v starem veku. Moška in ženska konoplja. Smola na konoplji po toplih krajih. Nabiranje smole in sušenje konoplje.

Ker je človek v smoli konopni našel omamno moč, katera mu draži živce in sladi življenje, ni čudo, da jo goji z veliko skrbjo in še z večim trudom nabira stru-

peno smolo. Nabiranje to je v vsakem kraju drugačno. V Nepaulu pobirajo ljudje smolo z rastline tako, kakor pobirajo opij z maka. Smola ta je najčistejša, in zato se najbolje povprašuje po njej in najdraže plačuje, zovejo jo „momia“, ali „churrus“. Ako se smola tudi dalje suši, ostane vender mehka. Duha je zelo hudega, a kedar se ugreje, še bolj diši. V ustih peče in pogreni, ali okus jej je vender kakor balzamov. Drugi se oblečejo v kožnate predpasnike, letajo po polji in otepavajo po konopljah, in smola, ki pri tem odpada, prime se kože. Smola, ki jo s kože postržejo, ni tako dobra in je manj vredna od one, ki jo z roko naberó. Po drugih krajih rujejo konopljo, dokler cvete, potem jo suše, da smola na rastlini ostane. Tako posušena smola se zove „gunjah“. Na trgu v Kalkuti je več potov videti, da prodajajo posušeno konopljo v zvezkih po 24 kosov. Vršički in cvetovi imajo največ smole, zato te dele posebe suše in drago prodajajo.

253.

Božidar Vuković. Tiskanje slovenskih in hrvatskih knjig na Nemškem. Prve slovenske in hrvatske tiskarne v domovini.

Ko so Turki osvojili Bosno in Hercegovino, izselil se je vojvoda Božidar Vuković, potomec Vuka despota, in nastanil se v Benetkah, kjer je bil že njegov oča Jurij v zlato knjigo beneških plemičev uvrščen. Božidar je zamenil junaško sabljo z lovorovim vencem. Ustrojil je namreč z velikimi stroški tiskarno, v kateri je vse samo staroslovenske knjige za svoj narod tiskal. Zato je pozval v svojo tiskarno Pahomija, črnogorskega meniha, kateri se je bil bržkone pri gori omenjenem Makariji izučil tiskarstva.

Ker je bilo takrat povsodi veliko pomankanje cerkvenih staroslovenskih knjig, postal je Božidar pravi dobrotnik svojega naroda s svojo tiskarno, v kateri je od 1519. do 1529. l. množino cerkvenih knjig natisnil. Rekli bi, da ga je hrepenenje po domovini tako prevzelo, da se je 1529. l., torej že na stara leta, preselil s tiskarno v svoje mesto Goraždje v Hercegovini, kjer je še nadalje tiskal knjige. No najbrže mu ni ugajalo pod turškim gospodstvom, ker ga 1536. l. zopet nahajamo v Benetkah, kjer je nadaljeval svoje blagovito delo. Umrli je 1540. l.

Za Cetinjskimi tiskovinami gre prvo mesto knjigam, tiskanim v Benetkah po velezaslužnem Božidaru Vukoviću, a mej njimi ima prvo mesto Vukovićev „Služebnik“ (liturgiarion). Njega ima eden odtisek knjižnica hrvatskega vseučilišča v Zagrebu. Božidarov sin Viuko je nadaljeval plemenito delo svojega očeta in na svetlo spravil več staroslovenskih knjig, poslednjo 1561. l. Ne vemo, kedaj je umrl. Po njegovi smrti je ležala njegova tiskarna zanemarjena, dokler ni 1566. l. slučajno prišel v Benetke Jakob s Kamene Reke v Črni Gori in začel z Vukovimi črkami iz novega knjige tiskati. Do nas je prišla ena sama, namreč „Časoslovec“. Vnuk Božidarov, Dimitrij Logotet, je prišel po nekem naključji v sedanjo Rumunsko in je v Trgovištu natisnil 1547. l. knjigo „Apostol“. Vu-